

Ahmed Serdar, Hazreti Hoca Ahmed Yesevi

Ismagil R. Gibadullin

Serdar, A. (1915). Hazreti Hoca Ahmed Yesevi. *Şura*, Adet 24, 744-746.

Özet

Bu çeviri, Ahmed Serdar'ın Şura dergisinde Ahmed Yesevi, tekkesi, Tay Kazan ve türbede bulunan yazıları konu alan makalesinden oluşmaktadır. Ahmed Yesevi türbesi, Emir Timur tarafından yaptırılmış ve yazılar da yine bu dönemden kalmıştır. Yazılar ayet, hadis, tarih ve mimarların isimlerini içermektedir. Bu yazıları, Türkistan kadısı Lütfullah Hoca Atahocakaziyev litoğraf olarak kopyalayıp Kazan İmparatorluk Üniversitesi üyesi ve çalışanı olan Ebu Bekir Efendi Diveyef'e göndermiştir. Ebu Bekir Efendi Diveyef, yazıları 1894 yılında düzenleyip Kazan'da yayınlanan İzvestiya Obşestva İstorii i Etnografii Jurnalına takdim etmiştir. Pavel Nikolayeviç Ahmerov dergiye ulaşan yazıları düzenleyip 1896 yılında Rusça olarak yayınlamıştır. Makalede Ahmed Yesevi türbesi içerisindeki Tay Kazan'da bulunan yazılar ve yazılar içerisinde türbenin yapılışı, mimarisi, mimarları ve on bir Ahmed'i özellikle ele almaktadır. Ahmed Serdar, yayınlanan bu makaleyi esas almıştır.

Abstract

This translation consists of Ahmed Serdar's article in Shura magazine about Ahmad Yassavi, his tekke, Tay Kazan and the inscriptions in the mausoleum. The mausoleum of Ahmad Yassawi was built by Amir Timur and the inscriptions date from this period. The writings include verses, hadiths, dates and names of architects. Lütfullah Khoja Atahocakaziyev, the qadi of Turkestan, copied these inscriptions in lithographs and sent them to Abu Bekir Efendi Diveyef, a member and employee of the Kazan Imperial University. Abu Bakr Efendi Diveyef edited the manuscripts in 1894 and submitted them to the journal Izvestiya Obshestva Istorii i Etnografii published in Kazan. Pavel Nikolayevich Akhmerov edited the articles received by the journal and published them in Russian in 1896. In the article, the writings in the mausoleum of Ahmad Yassavi in Tay Kazan and the construction of the mausoleum, its architecture, architects and eleven Ahmads are especially discussed. Ahmed Serdar is based on this published article.

Corresponding Author

Ismagil R. Gibadullin

Article History

Received

12 November 2024

Accepted

14 November 2024

Anahtar Kelimeler

Ahmed Yesevi, Onbir Ahmed, Şura.

Keywords

Ahmad Yassavi, Eleven Ahmads, Shura.

Giriş

Ahmed Serdar, 1915 yılında Şura dergisi 24 nolu sayısında daha önce Rusça yayınlanan Ahmed Yesevi hakkındaki makaleyi Tatarca yayınlamıştır. Ahmed Yesevi türbesinde bulunan yazıları Taşkent'ten 1894 yılında Türkistan kadısı Lütfullah Hocanın Kazan'daki İmparatorluk Üniversitesi mensubu Ebu Bekir Efendi'ye göndermiş ve Ebu Bekir Efendi de yazıyı düzenleyip üniversitenin yayın organına yayınlanmak üzere takdim etmiştir.

Pavel Nikolayeviç Ahmerov tarafından 1896 yılında üniversite bünyesindeki İzvestiya Obşestva İstorii i Etnografii Jurnal (Arkeoloji, Tarih ve Etnografya Cemiyeti İzvestiya) Haberler mecmuasında iki makale yayınlanmıştır. Mecmuada Ahmerov makalelerinin içeriği, Hoca Ahmed Yesevi'nin mührü ve türbesinin kitabeleri hakkındadır (Ahmerov, 1896a, ss. 529-537; Ahmerov, 1896b, ss. 538-551). Her iki makale, Türkçe çevirileriyle yayınlanmıştır (Musalı, 2024, ss. 179-187; Musalı, 2024, 189-200).

Ahmed Serdar, Hazreti Hoca Ahmed Yesevi

Asr-ı miladîniñ 1212'inçi yılında Yese (hazırgı Türkistan) şehrinde vefat bolgan Hoca Ahmed Yesevi bizniñ Türkistan Türkleri arasında meşhur bir şair idi. Anıñ meşhur bolgan hikmeti, hem de mutasavvıflarıñ uluğlarından boluçılığın islam dünyasında anı yad ettire, tillerde destan ornında yürütür.

Türkistan'dağı Türk Devleti, farsı tilin istimal etüp bay bolgan Türk tili farsılarga ceñilgen vakitlerde, bütün kitaplar bütün eserler farsı tili bilen yazılğan zamanlarda, ol öziniñ divanınıñ saf türki tilinde yazdı. O vakitlerde türk tiliniñ ceñilgen her orunga farsı tili kilip oturğan bütün vücudı bilen türk bolgan zatlarda farsıca söyli, farsıca yaza idi. Saraylar farsıca söylegen şairler bilen tolu, şol tilde matur şiirler, kasıdeler söylegen kişiler gene mükafat hediyeler ala idi.

Hoca Ahmed Yesevi ise Türkçe tüşündü, Türkçe söyledi, farsı şiirler, farsı tilinde bolgan eserler, ana tesir etmedi. Öziniñ türklüğün özi mensup bolgan türk tilin alga sürüp özünden kileçek yazuçılarga örnek boldı. On beşinçi asrın evvelgi yartısında yazılğan Bahtiyar name, Tezkiretül-Evliya, şikilli eserlerde Hoca Ahmed Divanınıñ tesiri boluvında şüphe yok. Bunuñ şakirdi Şeyh Süleyman Bakırganı öziniñ Bakırgan, Meryem Ana, Hakim Ata isimli eserlerden şol üstazınıñ şubesinde şunuñ telkin itkenliği Türk tilinde yazdı. Şuşı muhterem şair bugünde İslam aleminde şair bolub tögel bilge sahib keramat bolup tanula. Hususan bizniñ Türkistan Türkleri anıñ keramatın hayat vaktinde zuhur itken harikulade işlerin sanab bitire almıylar. Nezirler, niyazlar, sadakalar şunuñ ruhuna, şunun yolına bağışlana. Anıñ şairliği Türk tilinde yazılğan hikmeti gönülge de kirip çıkmay oylanmıy da. Fakat divaneler, kalenderler, zikir vaktinde işanlar gına okıylar, öz nefeslerine öz menfaatlerine vasıta gına iteler.

Şuşı şairimizniñ üstüne on dördünçü asırda Aksak Timur tarafından zor bir meşcit salınğan. Meşcit zorlukta işlenüde sıyahlarıñ hazırgı vaktiniñ mühendisleriniñ hayretin mucib bola. Körgen kişi, şol babda bilmey ve malumatı bolgan zitlar meşcitniñ binasına nefasetine hayran bolalar. Meşcit yırıktan yigirmi biş çakırım mesaafeden közge körünüp uçayup çıkılğan zor gümbeci bütün yolçılarıñı özine tartub tura.

Meşcitniñ içinde bir Hoca Ahmed Yesevi tögel belge bik köb kişiler şehzadeler hanzadeler kömülgen. Herbirsiniñ üstüne taşlar koyulub. Kim ikençiliği ve kaysı yılda vefat bolganlığı yazılğan. 1894'inçi yılda etnoğrafist Ebu Bekir Efendi Diveyef şol meşcitniñ içinde bolgan yazularıñ litoğraf bilen tüşürüb alub Kazan Darulfununı yanında çığan turga İzvestiya Obşestva İstorii i Etnografii (Tarih ve Etnografya Derneği Haberleri) Jurnalına yebergen. 1895'inçi yılda Hoca Ahmed Yesevi'niñ mühür (piçat)ın kolga tüşürüb anı da mezkur jurnalda bastırgan.

Min bu urunda şol jurnallardan alub Hoca Ahmed Yesevi'niñ piçatında meşcitniñ içinde bolgan yazularıñ Şura jurnalın okuçılarga arz item. Ebu Bekir Efendi mezkur jurnalda şulay di:

"Meşcitniñ içine kirü bilen nak ortada acib zor bir kazan asulı tura. Kazanıñ etrafına şol sözler yazılğan:

1-Kalellahu tebareke ve teala ecaaltüm sikayate'l-hac ve imarate'l-mescidi'l-harami kemen amene billahi ve'l-yevmi'l-âhiri ve cahede fi sibilillahi

(Tevbe 19) قال الله تبارك و تعالی اجعلهم سقاية الحاج و عمرة المسجد الحرام كمن آمن بالله واليوم الآخر و جاهد في سبيل الله

2-ve kale aleyhisselam men bena sikaya fi sebilillahi teala bena Allahu Teala lehu havzan fi'l-cenneti sadaka resulullah.

وقال عليه السلام من بنى سقاية في سبيل الله تعالى بنى الله تعالى له حوضا في الجنة صدق رسول الله

3-umira biimareti hazihi'l-sikayeti'l-emiri'l-a'zam malik rikabu'l-ümemü'l-muhtas binayeti'l-meliki'r-rahman Emir Timur Kurgan halledellahu Teala mülkehu li-ecli imaretu ravzatu şeyhulislam sultanu'l-meşaih fi'l-alem şeyh ahmed yesevi kaddesellahu ruhahu'l-aziz sene 851'inçi yılda 26'nçı Şevval ayında ustasının ismi usta Abdulaziz ibni usta Şerefiddin.

امر بعمارة هذه السقاية الامير الاعظم مالك رقاب الامم المحتص بعناية الملك الرحمن امير تيمر كورگان خلدالله تعالى ملكه لاجل عمارة روضة شيخ الاسلام سلطان المشايخ في العالم شيخ احمد يسوى قدس الله روحه العزيز سنة ١٥٨٠ نجى يله ٦٢ نجى شوال آينده. اوستاسينك اسمى اوستا عبدالعزيز ابن اوستا شرف الدين

4-kazaniñ orta bir yerinde niçe mertebe: el-mülkü lillahi el-mülkü lillahi el-mülki lillahi

الملك لله الملك لله الملك لله

ibaresi yazılğan.

Mescidniñ nak mihrabında Hoca ahmedniñ kabri ve aniñ üstünde bir hücre bar. Hücreniñ ışık başında:

Umire bi-imareti hazihi'r-ravzati'l-beşeriyye, el-emiri'l-azim malik rikabi'l-ümemi'l-muhtas bi-inayeti'l-meliki'r-rahman Emir Timur Gürgan bin Emir Turgay bin Emir Berkül bin Emir Emilenk bin Emir Celil bin Emir Karcar halledellahu teala mülkehu ve sultanehu,

امر بعمارة هذه الروضة الشريف، الامير الاعظيم مالك رقاب الامم المختص بعناية الملك الرحمن امير تيمر كورگان بن امير ترغاي بن امير كل بن امير اميلنك جليل بن امير قرجار خلد الله تعالى ملكه و سلطانه

dib yazılğan hücreniñ ışık tutkasında:

Ya Suhban ya Bürhan ya Hannan ya Mennan ya Deyyan Ya Rahman. Ustasınıñ ismi İzzeddin bin Tacüddin İsfehani sene 799,

يا سبحان يا برهان يا حنان يا منان يا ديان يا رحمن اوستاسينك اسمى عز الدين بن تاج الدين اصفهاني سنة ٩٩٧

ibaresi bar.

İşkeniñ üzerinde:

Hediyetü'l-mevla bi-emri's-sail babihi'l-a'la,

هدية المولى بامر السائل بابه الاعلى

dib yazılğan.

İşkiniñ iki yağında iki kümüş şamadanda şol sözler bar:

İzzeddin bin Tacüddin İsfehani sene 799.

عز الدين بن تاج الدين اصفهاني سنة ٩٩٧

Mescitniñ içki işğiniñ garb tarafında:

La ilahe illallah Muhammedin resulullah ve sallallahu aleyhi ve sellem,

لا اله الا الله محمد رسول الله و صلى الله عليه و سلم

kelimesi hem de Muhammed Mustafa

محمد مصطفى

ve bir niçe mertebe Muhammed

محمد

ibaresi yazılğan. Şu kelime-i tevhidniñ yanında 1303'inçi yılda yazılğan şol sözler bar:

Muhammed Niyaz veled-i Usta Muhammed Nazar Merginani. Hemde meşekkatü'l-ahka Hacı İshak Hoca Hüseyni 1305 senede 9'inçi şehri Şaban el-ismu'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem ketebuhu'l-hakir Hacı İshak Hoca.

محمد نیاز ولد اوستا محمد نظر مرغینانمشقة الاحق حاجی اسحاق خواجه حسینی ۵۰۳۱ سنه ده ۹ نجی شهر شعبان الاسم النبى صلى الله عليه و سلم كتبه الحقیق حاجی اسحاق خوجه

İşğiniñ şark tarafında:

Muhammed Mustafa

محمد مصطفی

ibaresi iki mertebe

bismillahirrahmanirrahim lafzatullahu celle celaluhu

بسم الله الرحمن الرحيم لفظة الله جل جلاله

ibareleri yazılğan. Şuşı ibarelerni

1303'nçı yılda Nazar Hoca ibni Muhammed Seyyid Hoca Taşkendi

۳۰۳۱ نجی یلده نظر خواجه ابن محمد سید خواجه تاشکندی

digen kişi yakadan tozatub yazgan.

İşğiniñ şark tarafından şol hadisler yazılğan:

Kale'n-nebiyü aleyhisselam talebe'l-ilme farizatun ale külli müslimin ve müslimetin sadaka resulullah. Kale'n-nebiyyü aleyhisselam accilü bi's-salati kable'l-fevti ve accilu bi't-tevbeti kable'l-mevt. Kale'n-nebiyyü aleyhisselam ed-dünya saatün fecaalha taaten sadaka resulullah. Kale'n-nebiyyü aleyhisselam İzzeddünya bi'l-mali ve izz'l-ahireti bi'l-a'mali sadaka resulullah.

قال النبى عليه السلام طلب العلم فريضة على كل مسلم و مسلمة صدق رسول الله. قال النبى عليه السلام عجلوا بالصلوة قبل الفوت و عجلوا بالتوبة قبل الموت. قال النبى عليه السلام الدنيا ساعة فاعجله طاعة صدق رسول الله. قال النبى عليه السلام عز الدنيا بالمال و عزه الآخرة بالاعمال صدق رسول الله

Ablay Hanniñ kabır taşında şol sözler yazılğan:

Bismillahirrahmanirrahim külli şeyin halikun illa vechehu lehu'l-hükümü ve ileyhi türceun.

بسم الله الرحمن الرحيم كل شيء هالك الا وجهه له الحكم و اليه ترجعون

Ebu'l-Hayr Haniñ taşında şol sözler bar:

Hazihu'r-ravzatu'l-mükerremeti'l-mutahharati li'l-hazreti'l-hani'l-a'zami'l-hakani'l-muazzam zillullahi basitun fi'l-arzi amiru'l-malik fi't-tavli ve'l-arzi Sultanü's-selatinil-maşrikın Burhanu'l-havakin dairetü'l-emr ve'l-ahkam melik mülükü'l-âfak serirü's-saltanati bi'l-istihkak ahadi'l-muluki'l-arzi'l-vasıl ila cevaryl-lahi'l-meliki'l-müheymini'l-mennan Ebu'l-Hayr Sevinç Hoca Han İbnü'l-Hani'l-mağfuri'l-mebrur Ebu'l-Hayr Han ellezi sadaka cude's-sarif ve ansarahu'l-latif merkadehu ravzatun min riyazi'l-cinan.

هذه الروضة المكرمة المطهرة للحضرة الخان الاعظم الخاقان المعظم ظل الله بسيط في الارض عامر الملك في الطول و العرض سلطان السلاطين المشرقين برهان الخواقين الحافقين دائرة الامر و الاحكام ملك ملوك الافاق سرير السلطنة بالاستحقاق احد الملوك الارض الواصل الى جوار الله الملك المهيم المنان ابو الخير سيونج خواجه خان ابن الخان المغفور المبرور ابو الخير خان الذى صادق جود الصريف و عنصره اللطيف مرقده روضة من رياض الجنان

Mescidke kirgen vakitte oñ yakta kuyu bar. Şunun üstündeği hücreniñ işik tübindeği bir taşda şu ibareler bar:

Haza merkadu'l-mağfurati'l-merhumeti'l-mebrureti Aman Bige Hanım binti Cani Bek Han İbni Barak Han bi-tarihi şehri Recebi'l-müreceb 925'inçi senede.

هذا مرقد المغفورة المرحومة المبرورة آمان بيكه خانيم بنت جاني بيك خان ابن براق خان بتاريخ شهر رجب المرجب ۵۳۹ نجی سنه ده

İkinçi bir taşta:

Haza merkadu'l-mağfuri'l-merhum bi-ismi Bak Sultan bin Molla Mir Kelan.

هذا مرقد المغفور المرحوم باسم باق سلطان بن ملا مير كلان

Üçünçü bir taşta:

Haza merkadetü'ş-şerifetü'l-merhumeti'l-mebrureti Rabia Sultan Bigim binti Sultani'ş-Şahicani'l-Kebiri'l-A'zam Uluğ Bik Gürgan bin es-Sultani'l-Ekber Şah Ruh Mirza bin el-Hakani'l-

muazzemi'l-melik emir Timur Gürgan neverallahu merkadehum ecmain ila yevmi'd-din 870'inci senede.

هذه مرقد الشريفة المرحومة المبرورة رابعه سلطان بيكم بنت سلطان الشاهجهان الكبير الاعظم الوغ بيك كورگان بن السلطان الاكبر شاه رخ ميرزا بن الخاقان المعظم الملك امير تيمر كورگان نور الله مرقدہ ہم اجمعين الى يوم الدين ۰۷۸ نچى سنه ده

Dörtünçü taşta:

Vefatu'l-mağfur Şucaüddin Mirza İbni Emir Mansur bin Celaledin bin Emir Hüseyin Kongurat 940'inci sene.

وفات المغفور شجاع الدين ميرزا ابن امير منصور بن جلال الدين بن امير حسين قونكرات ۰۴۹ نچى

Beşinçi taşta:

Hazihî'l-merkadedü'l-münevveratu'l-mutahharati'l-merhumeti'l-mağfureti'l-müstevreti'l-mebrureti Dana Bibi Molla Bir Kelan fi şehri Receb 1007'inci sene.

هذه المرقدة المنورة المطهرة المرحومة المغفورة المستورة المبرورة دانا بى بى ملا مير كلان فشهر رجب ۷۰۰۱ نچى سنه

Tağında bir taşta:

Haza merkadü'l-mağfuri'l-merhum Kul Muhammed Sultan ibni Kiledi Muhammed Sultan ibni'l-Hani'l-mağfur Süyünüç Hoca Han İbni'l-hakani'l-ekrem Ebu'l-Hayr Han,

هذا مرقد المغفور المرحوم قل محمد سلطان ابن كيلدى محمد سلطان ابن الخان المغفور سيونج خواجه خان ابن الخاقان الاكرم ابو الخير خان ibareleri yazilgan.

İkinçi bir oranda bir taşta:

Haza merkadu'ş-şabi'l-mağfuri'l-merhumi'l-mebrur neticehi's-selatin Mübarek Şah Sultan İbni Kildi Muhammed Sultan Han İbni'l-Hakani'l-A'zami'l-ekrem Süyünüç Hoca Han ibni Ebu'l-Hayr Han sene 925.

هذا مرقد الشاب المغفور المرحوم المرور نتيجة السلاطين مبارك شاه سلطان ابن كيلدى محمد سلطان خان ابن الخاقان الاعظم الاكرم سيونج خواجه خان ابن ابو الخير خان سنة ۹۲۹

İkinçi bir taşta:

Vefatu'l-mağfuri'l-merhum Tohtasin ibni Hoca Hudaybirdi sene 950'inchide

وفات المغفور المرحوم توخته سين ابن خواجه خدای بيردى سنه ۰۵۹ نچى ده

yazulari bar.

Mescidiniñ zor kabasınıñ astında bir taşta:

Haza merkadu'ş-şerifi'l-mağfuri'l-merhum Sultan Muhammed Tora İbni Ata Hoca merhum 1288'inci sene.

هذا مرقد الشريف المغفور المرحوم سلطان محمد توره ابن آتا خواجه مرحوم ۸۸۲۱ نچى سنه

İkinçi bir taşta:

Haza merkadu'ş-şerifi'l-merhum İshak Hoca Şeyhülislam İbni Efdal Hoca Şeyhülislam İbni Azamat Hoca Şeyhülislam.

هذا مرقد الشريف المرحوم اسحاق خواجه شيخ الاسلام ابن افضل خواجه شيخ الاسلام ابن عظمت خواجه شيخ الاسلام

Üçünçü bir taşta:

Haza merkadü'ş-şerifi'l-mağfuri'l-merhum Cüneydullah Hoca Nakib İbni Padişah Hoca Nakib İbni Cüneydullah Hoca Nakib İbni Alim Hoca Nakib İbni Esedullah Hoca Nakib 1252'nçi sene,

هذا مرقد الشريف المغفور المرحوم جنيد الله خواجه نقيب ابن پادشاه خوجه نقيب ابن جنيد الله خواجه نقيب ابن عالم خواجه نقيب ابن اسد الله خواجه نقيب ۲۵۲۱ نچى سنه

dib yazilgan.

Töbengi işiğinde:

Babu's-sadat madenü's-saadat hubbu's-saadat mifahu's-saadat Gulam Astanat ba-devlet, ibareleri yazılğan.

باب السادات معدن السعادات حب السادات مفتاح السعادات غلام آستانات بادولت

İşikniñ tutkasında İblis'in Allah Teala tarafından niçin lanet itilgeni hem de ustalarınñ isimleri yazılğan. Birisi:

İzzeddin İbni Tacuddin sene 919 sene.

عز الدين ابن تاج الدين سنة ٩١٩ سنة

İkinçisi: İsta Muhammed Nazır sene 1252.

اوستا محمد نظر سنة ٢٥٢١

Aldıñğı işikniñ aldında garb tarafında bolğan bir taştā:

Haza'l-merkadu li'ş-şabi'l-mağfur eazimi'l-umerai Şücauddin Hilal Emir İbni Emir Celaleddin İbni Hüseyin Kongurat fi tarih sene 942.

هذا المرقد للشاب للمغفور اعظم الامراء شجاع الدين هلال امير ابن امير جلال الدين ابن حسين قونكرات فى تاريخ سنة ٩٤٢

İkinçi taştā:

Vefatu'l-merhumil-mağfuri'l-mebrur Hoca Derviş Muhammed İbni Hacı Muhammed sene 921.

وفات المرحوم المغفور المبرور خواجه درويش محمد ابن حاجي محمد سنة ١٢٩

Üçünçü bir taştā:

Haza merkadü'ş-şerifi'l-mağfuri'l-merhum İmam Cafer Hoca Kazı İbni Koş Tahur Hoca İbni Muhammed Tahur Hoca sene 1289.

هذا مرقد الشريف المغفر المرحوم امام جعفر خواجه قصى ابن قوش طهور خواجه ابن محمد طهور خواجه سنة ١٢٨٩

Tağında bir taştā:

Uruğı Argıda Hanebi Serge oğlu Safer ayıda vefat boldı sene 1295

اوروغى آرغیده حنابى سر که اوغلى صفر آيیده وفات بولدى سنة ٥٩٢١

bar. Kiripistan Saluçı Hacı Hüseyin Şirazi'niñ

ismi bar

Kabrıstan bölmesiniñ işik yasavuçı kişi

Usta Safer 1293'nçü sene

اوستا صفر ٣٩٢١ نچى سنة

dib öz ismin yazgan. Şol işikni tüzetüçi kişi de özünñ ismin hem tüzetür, tarihniñ yazgan

Üsta Zakir Hoca İbni Azizlar Hoca Taşkendi ömri 1303'nçü senede.

اوستا ذاکر خواجه ابن عزیز لار خواجه تاشکندی عمرى ٣٠٣١ نچى سنة ده

Tağında: Üç ustaniñ isimleri yazılğan.

Birinçi: Usta Abdulmelik veled Usta Abdulgani Taşkendi.

اوستا عبد الملك ولد اوستا عبد الغنى تاشکندی

İkinçi: Usta Mollakulı Taşkendi,

اوستا مولا قلى تاشکندی

Üçünçü: Sadık Han Pirveled Ulut Hoca Taşkendi

صديق خان پيرولد اولوة خواجه تاشکندی

ibareleri bar.

Mescidiniñ içinde ve anda bolğan kabir taşlarındağı yazular şol orında bitti.

Ebu Bekir Efendi Hoca Ahmed Yesevi'niñ piçatınıñ zorluğun ve andağı yazularını şulay tasvir ite. Mühür, (piçat) üç daireden ibaret, içki daireniñ eyleseni 3 santimitir, urta daireniñ eyleseni 9 santimitir, tışkı dairesiniñ eyleseni 11 santimitir çamasında.

İçki daireniñ ortasında:

Hazreti Sultan Hoca Ahmed Yesevi 1212

حضرت سلطان خواجه احمد يسوى ۲۱۲۱

ibaresi hemde hicri yıl nesabı yazılğan taşkı daire bilen öte daireniñ ortasında şol sözler yazılğan:

Bismillahi hayru'l-esma, bismillahi rabbu'l-arzı ve rabbu's-semai bismillahillezi la yezurru maa ismihi şeyün ve hüve fi'l-arzı ve hüve fi's-semai ve hüve's-semaiu'l-alim amele Hacı Han.

بسم خير الاسماء بسم الله رب الارض و رب الاسماء بسم الله الذى لا يضر مع اسمه شئ و هو فى الارض و لا فى السماء و هو السميع العليم عمل حاجى خان

Ortadağı daire on nısf katru'l-dairege bölünüb her birisiniñ arasında şol isimler yazılğan:

Birinçi Ahmed Mürsel sallallahu aleyhi ve sellem.

İkinçi Şeyh Ahmed Hanbel.

Üçünçü Şeyh Ahmed Hayru'n-Nessac.

Dörtünçü Şeyh Ahmed Erkam.

Beşinçi Şeyh Ahmed Hazreviyye.

Altınçısı Şeyh Ahmed Ruviyye.

Yedinçisi Şeyh Ahmed Muhtar.

Sekizinçisi Şeyh Ahmed Has.

Dokuzunçısı Şeyh Ahmed Kebir.

Onunçı Şeyh Ahmed Siğariyye.

Ahmed Serdar, Taşkent.

Şura: Bu makale ile birlikte Hoca Ahmed Yesevi ismi yazılğan mühürde tabşırıldı vakit müsaade kılmağanlıktan mührünün kilişesini yasatub bolmadı. Belki birer vakitte kilişe alınup Şura'da basılır. Lakin bu mühür, Hoca Ahmed'niñ özünden bik köp yıllar soñ işlengen boladır (yasaluvına 122 yıl gına). Şunda bolğan isimler bik münasebetsiz cıyulup yazılğanlar, tışkı dairedeğı dua da yañlış.

Kaynaklar / References

- Ahmerov, P. N. (1896a). Opisaniye pečati Axmada Yasavi. İzvestiya Obşestva arxeologii, istorii i etnografii pri İmperatorskom Kazanskom universitete, 13(6), 529-537 [Ахмеров, П. Н. (1896). Описание печати Ахмеда Ясави. Известия Общества археологии, истории и этнографии при Императорском Казанском университете, 13(6), 529-537].
- Ahmerov, P. N. (1896b). Nadpisi meçeti Ahmeda Yasavi. İzvestiya Obşestva arxeologii, istorii i etnografii pri İmperatorskom Kazanskom universitete, 13(6), 538-551 [Ахмеров, П. Н. (1896). Надписи мечети Ахмеда Ясави. Известия Общества археологии, истории и этнографии при Императорском Казанском университете, 13(6), 538-551].
- Musalı, V. (2024). Pavel Nikolayeviç Ahmerov, Ahmed Yesevî Mührünün Tasviri. Edeb Erkan, (5), 179-187. <https://doi.org/10.59402/EE005202409>
- Musalı, N. (2024). Pavel Nikolayeviç Ahmerov, Ahmed Yesevî Camii'nin Yazıtları. Edeb Erkan, (5), 189-200. <https://doi.org/10.59402/EE005202410>
- Serdar, A. (1915). Hazreti Hoca Ahmed Yesevi. Şura, Adet 24, 744-746.